શ્રી શત્રુંજય - મુક્તિ સમ્યગ્જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

सा विद्या या विमुक्तये

શ્રી શત્રુંજય-મુક્તિ સમ્યગ્ જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

C/o. શાહ ગોવિંદજી વીરમ, ફેકટરી કમ્પાઉન્ડ, મોંઢા રોડ, ઔરંગાબાદ - ૪૩૧ ૦૦૧

સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રવેશિકા

જૂન - 2019

Gujarathi

◆◆◆ અભ્યાસક્રમ જવાબ પત્ર ◆◆◆

એનરોલમેન્ટ નંબર

1

ગામ ____________

વિદ્યાર્થીનું નામ ____________

પ્રશ્ન-૧ ખાલી જગ્યા

(૧)	અકાળ મૃત્યુ
(૨)	અધ્યવસાય
(૩)	પ્રતિહારી
(૪)	છ કાયમાં
(૫)	અવતાં
(૬)	આત્મસાધના
(૭)	અજીવ તત્વ
(૮)	ગોત્ર કર્મ
(૯)	સોનાની બેડી
(૧૦)	પ્રસેનજિત
(૧૧)	ભાવ નિર્જરા
(૧૨)	વિરતિધર્મ
(૧૩)	માનવ ભવ
(૧૪)	પરિણામ
(૧૫)	પંચ મહાભૂત
(૧૬)	બીજા આરાને
(૧૭)	ત્રસકાય
(૧૮)	હિત ચિંતનરૂપ
(૧૯)	આશ્રવ તત્વ
(૨૦)	અપકાયના

પ્રશ્ન-૨ એક જ શબ્દમાં

(૧)	નવતત્વ
(૨)	પૃથ્વીકાય
(૩)	અનંતચારિત્ર
(૪)	ગાલકોશ
(૫)	હાકાર
(૬)	અરિહંત સિદ્ધ
(૭)	અંતરાય કર્મના
(૮)	કુશુર નગરી
(૯)	આદરવા યોગ્ય
(૧૦)	ઇન્દ્રે
(૧૧)	જ્ઞાનાતિશય
(૧૨)	સાદિ અનંત/અક્ષય
(૧૩)	ભાવબન્ધ
(૧૪)	મોક્ષ તત્વ
(૧૫)	શતાયુધરાજાને
(૫)	પૂર્વના આચાર્યોએ
(૬)	મુક્ત
(૭)	વ્યારસી
(૮)	દીપક સમાન
(૯)	સ્ફટિક
(૧૦)	નવ - તત્વ
(૧૧)	પૃથ્વી
(૧૨)	સર્વમાં
(૧૩)	અભ્યંતર
(૧૪)	એક પ્રકારે
(૧૫)	આ
(૧૬)	ક્રમથી
(૧૭)	છ પ્રકારે
(૧૮)	બેહો
(૧૯)	બધા પાપનો
(૨૦)	અજ્ઞાની જીવો

પ્રશ્ન-૩ શબ્દનો અર્થ

(૧)	વિનાશ કરનાર
(૨)	રત્ન
(૩)	મોક્ષ
(૪)	સ્થાવર

પ્રશ્ન-૪ જોડકાં જોડો

(૧)	૫	(૬)	૩
(૨)	૧	(૭)	૧૦
(૩)	૭	(૮)	૪
(૪)	૨	(૯)	૬
(૫)	૮	(૧૦)	૯

પ્રશ્ન-૫ સંખ્યામાં જવાબ

(૧)	16
(૨)	4
(૩)	7
(૪)	500
(૫)	25-25
(૬)	5
(૭)	9
(૮)	9
(૯)	5
(૧૦)	3

	પ્રશ્ન-૬ ✓ કે ×		પ્રશ્ન-૭ આ વાક્ય ક્યા પાને છે તે નં.
(૧)	×	(૧)	૮
(૨)	✓	(૨)	૬
(૩)	✓	(૩)	૫
(૪)	×	(૪)	૧૬
(૫)	✓	(૫)	૨૪
(૬)	✓	(૬)	૨૮
(૭)	✓	(૭)	૨૨
(૮)	×	(૮)	૧૯
(૯)	×	(૯)	૧૪
(૧૦)	✓	(૧૦)	૧૦

પ્રશ્ન ૧-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૨-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૩-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૪-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૫-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૬-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૭-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૮-મેળવેલ ગુણ	=	કુલ ગુણ

રીમાર્ક ____________ તપાસનારની સહી ____________

૧. નવકાર મહામંત્રમાં પાંચ પરમેષ્ઠિને નમસ્કાર કરવામાં આવ્યો છે, તેથી તેનું બીજું નામ 'પંચમંગલસૂત્ર' અથવા 'પંચ પરમેષ્ઠિસ્તવ' કહેવાય છે. તેના નવપદ હોવાથી તેને 'નવકાર' કહેવાય છે. કાઉસ્સગ્ગમાં એક નવકાર મંત્ર ગણવાથી ઓગણીસ લાખ, ત્રેસઠ હજાર, બસો સડસઠ પલ્યોપમનું દેવતાનું આયુષ્ય બંધાય છે. નવકારમંત્રનો એક અક્ષર સાત સાગરોપમના પાપને, એક પદ પચાસ સાગરોપમના પાપને અને સંપૂર્ણ મંત્ર પાંચસો સાગરોપમના પાપોનો નાશ કરે છે. નવકારનો નવલાખ જાપ કરવાથી નરકગતિ દૂર થાય છે તથા જિનપદ પ્રાપ્ત થાય છે

૨. જીવોના મુક્ત અને સંસારી એમ બે ભેદ છે. સતત કર્મો બાંધી વિવિધ પ્રકારના સુખદુઃખ ભોગવી રહ્યા છે તે સંસારી જીવો કહેવાય છે અને જે કર્મોની રજથી મુક્ત થઈ ગયા છે સિદ્ધશિલા ઉપર બિરાજમાન છે તે મુક્ત જીવો કહેવાય છે. સંસારી જીવોના ત્રસ અને સ્થાવર એમ બે ભેદ છે. પોતાની ઈચ્છા મુજબ એક સ્થાનેથી બીજા સ્થાને જઈ શકે તે ત્રસ જીવો કહેવાય. પોતાની ઈચ્છાથી હલનચલન ન કરી શકે તે સ્થાવર જીવો કહેવાય, તેના પાંચ ભેદ છે, પૃથ્વીકાય, અપકાય, તેઉકાય, વાઉકાય અને વનસ્પતિકાય. ત્રસ જીવોમાં બેઈન્દ્રિયથી પંચેન્દ્રિય જીવોનો સમાવેશ થાય છે અને સ્થાવરમાં એકેન્દ્રિય જીવોનો સમાવેશ થાય છે

૩. પૂર્વ ભવ દેખી પ્રસન્ન થયેલા હાથીએ મિત્ર યુગલીયાને પીઠ પર બેસાડી ચાલવા લાગ્યો, તે હાથીનો વર્ણ શ્વેત હોવાથી બીજા યુગલીયાઓ તે યુગલીયાને વિમલવાહન બોલાવતા. કાળના પ્રભાવે જ્યારે કલ્પવૃક્ષ ઓછા થવા લાગ્યા ત્યારે યુગલીયાઓ વચ્ચે કલહ શરૂ થવા લાગ્યો, તેથી વિમલવાહને કલ્પવૃક્ષો વહેંચી આપ્યા. તેથી યુગલીયાઓ પોતપોતાની માલિકીના કલ્પવૃક્ષો સાચવીને રહેવા લાગ્યા. તે છતાં ક્યારેક વાંધો થતો તો તેમના માટે "હકાર" દંડનીતિ વિમલવાહન કુલકરે પ્રવર્તાવી.

૪. અનુત્તરવાસી દેવો પણ જેને ઝંખે છે તે માનવભવ મહાપુણ્યના ઉદયથી આપણે પામ્યા છીએ. અને જો આ માનવભવ હાથમાંથી સરકી ન જાય તે માટે નીચેનું દૃષ્ટાંત સતત નજરમાં રાખવું જોઈએ. એક દેવ પોતાની દૈવી શક્તિથી એક સ્તંભનો પાવડર બનાવી તેના અણુઓને મેરુ પર્વત ઉપર ચઢી દસ દિશામાં પાવડરને ફૂંક મારી વિખેરી નાંખે છે. પછી કોઈ તેને આજ્ઞા કરે કે તે સ્તંભ જેવો હતો તેવો બનાવ, તો તે શક્ય છે? નહિ ને, તેવી જ રીતે મળેલા માનવભવને મે કષાય, પ્રમાદ અને વિષયના કારણે વિખેરી નાંખશું તો તે માનવભવ ફરીથી મળવું અત્યંત દુર્લભ છે.

૫. જીવ અરૂપી છે પરંતુ સંસારી જીવ હોવાથી તે રૂપી છે. સંવર-નિર્જરા અને મોક્ષ જીવના પરિણામ સ્વરૂપ છે. પરિણામ અરૂપી છે તેથી આ ત્રણેય તત્ત્વ અરૂપી છે. અજીવ રૂપી છે સાથેસાથે પુણ્ય-પાપ-આશ્રવ અને બંધ અજીવ હોવાથી રૂપી છે. નવતત્ત્વના ભેદમાં કુલ ૮૮ ભેદ અરૂપી છે અને ૧૮૮ ભેદ રૂપી છે. નવતત્ત્વના ભેદમાં કુલ ૯૨ ભેદ જીવ છે અને ૧૮૪ ભેદ અજીવ છે, તેમાં ૨૮ ભેદ જ્ઞેય છે, ૧૨૮ ભેદ હેય છે અને ૧૨૦ ભેદ ઉપાદેય છે, જ્ઞેય એટલે જાણવા યોગ્ય, હેય એટલે ત્યજવા યોગ્ય અને ઉપાદેય એટલે આદરવા યોગ્ય.